

CENTRUM PEDAGOGICKO - PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE

Bánovce nad Bebravou

2

PO RAD NÍK

Školský rok 2011 - 2012

Obsah

Obsah	2
Na úvod.....	4
Ako vychovať šťastné dieťa.....	5
Sluchové vnímanie.....	8
Prípadová štúdia so žiakom s ADHD	13
Špeciálna trieda v Materskej škole	17
Dieťa s ADHD	19

Na úvod

Po niekoľkých mesiacoch sa Vám znovu dostáva do rúk náš časopis v ktorom sa momentálne venujeme viac deťom s ADHD, ktorých máte vo svojich triedach stále viac a viac. S deťmi s ADHD sa dá pracovať pokiaľ sa s ním pracuje podľa dohodnutých pravidiel, ktoré dodržiavajú rodičia aj škola a samozrejme sa o to snaží aj dieťa v rámci svojich možností. Často sa sťažujeme na nespoluprácu rodičov, ktorí nám celú prácu sťažujú a tým ubližujú najmä svojmu dieťaťu. Bohužiaľ sa v našej praxi stretávame aj s tým, že je veľmi ťažko spolupracovať aj s učiteľmi a to už len v prvých krokoch: dohodnúť sa vôbec na stretnutí. Podľa našich odhadov sa v priebehu školského roka zastaví u nás v centre poinformovať sa na žiaka alebo sa osobne poradiť približne päť učiteľov do roka, vynímajúc výchovných poradcov a špeciálne pedagogičky, ktoré s nami spolupracujú často. Hovoríme o bežných učiteľoch, ktorí pracujú so žiakmi. Možno nevedia, že my sme v centre už od 7:00 a často až do 16:00. Pokojne sa u nás môžete zastaviť aj mimo Váš pracovný čas. Bude to na prospech Vám i Vaším žiakom.

*Mgr. Dana Balažovičová
psychologička CPPPaP*

POĎAKOVANIE

Ďakujeme Mestskému úradu za finančný príspevok, vďaka ktorému sme mohli obnoviť vydávanie časopisu Poradník.

Ako vychovať šťastné dieťa

Niektorí šťastlivci sú mimoriadne obľúbení a darí sa im vo všetkom, na čo sahnú. Iní sa naopak veľa trápia, majú pocit, že im nikto nerozumie a smola sa im stále lepí na päty. Tento veľký rozdiel má korene v medziľudských vzťahoch. Ľuďom, ktorí vedia vychádzať dobre s druhými, sa vodí podstatne lepšie ako tým, ktorí nie sú až takí majstri v tomto umení.

Každý rodič túži, aby jeho dieťa bolo šťastné. Mnohí veria, že môžu výrazne ovplyvniť len detstvo svojho potomka a na jeho ďalší život majú už len nepatrný dosah. Toto zdanie klame. Vyrovnaná, šťastná osobnosť sa formuje práve v detstve. Deti vo veľkej miere preberajú správanie a názory svojich rodičov. Preto v nich potrebujú mať dobrý vzor.

Optimistický pohľad na život

Kedykoľvek je to trochu možné, majte dobrú náladu. Nedajte sa znechutiť počasím ani bezvýznamnými nepríjemnosťami. Ak si pri havárii zlomíte ruku, nevyplakávajte nad tým pol roka. Povedzte si, že to „odniesla“ len ruka, mohli ste sa predsa aj zabiť alebo mať trvalé následky. Učte deti milovať svet okolo seba, vážiť si, to čo majú a tešiť sa z drobných radostí. Optimisticky naladení ľudia sú veľmi vyhľadávaní, kým večným ufnukancom sa každý radšej vyhne.

Sebavedomie

Sebavedomí jedinci majú neporovnateľne viac priateľov ako tí zakomplexovaní. Presviedčať niekoho týždeň čo týždeň, že naozaj nie je taký tučný, (nešikovný, neinteligentný...), nie je žiadna zábava. Posilňujte sebavedomie svojich ratolestí. Zamerajte sa na to, v čom sú dobré, a nie na ich nedostatky. „Nevadí, že si bol v behu posledný. Krásne kreslíš a poznáš všetky stromy v lese.“ Všetupujte im, že nie je dôležité, akú mienku majú o nich druhí (posmievači, závistlivý kamarát, nespravodlivý učiteľ), ale či oni sami sú so sebou spokojní.

Ovládanie vlastných emócií

Každý by mal vedieť ovládať svoje pocity a nálady a prispôbiť ich danej situácii. To, že mne niekto ublížil, nie je dôvod na to, aby som sa ja vyvršil na druhých. Sebaľútosťou a pripomínaním si zlých zážitkov ubližujete len a len sebe. Podobne, verejné vyznanie lásky spolužiačke uprostred prednášky nie je na mieste. Keď dieťa narieka, že sa udrelo, neľutujte ho veľmi. Povedzte mu, že to sa stáva, že ho to chvíľku bude bolieť a radšej odvedte jeho pozornosť na niečo iné. Ak nejaké dieťa robí scény, aby dosiahlo svoje, upozornite na to svojho drobca. „Pozri aký veľký chlapec a správa sa ako malé bábo.“

Vnútoraná motivácia

Učte deti vytýčiť si ciele a ísť za nimi. Nech sa nedajú odradiť prekážkami. Ak má dieťa vzťah k nejakému športu alebo hudobnému nástroju, prihláste ho naň. Prídu chvíle, keď sa mu nebude chcieť trénovať a bude s tým chcieť skončiť. Povzbudzujte ho, aby vytrval.

Človek si zvyčajne cení viac to, na získanie čoho musel vynaložiť svoj čas, úsilie, peniaze. Ak túži teenager po drahej veci, nekúpte mu ju ihneď, aj keď by Vám to finančne nerobilo problém. Radšej sa s ním dohodnite, že ak si na brigádach zarobí desatinu celkovej sumy, zvyšok doplatíte. Bude si to viacej ceniť aj dávať naň väčší pozor, lebo ho stálo nemalú námahu.

Empatia

Týmto pojmom označujeme schopnosť vcítiť sa do situácie, resp. citového rozpoloženia iného človeka. Všetupujte ju deťom od malička. Ak Váš potomok na ihrisku vezme hračku druhému dieťaťu, pýtajte sa, akoby sa on cítil, keby jemu zobrali niečo jeho. Usmerňujte ho k tomu, aby myslel na druhých a chcel ich potešiť. „Bratranec má v stredu narodeniny, poďme mu spolu kúpiť nejaký darček.“ Naučte ho, vyjadriť svoje pocity, tak, aby neurážal druhých. „Bojím sa, že sa hračky poškodia“ namiesto „Vystrájaš ako blázon“.

Hobby

Podporujte záľuby svojich ratolestí. Deti, ktoré nemajú žiadne záujmy, veľa ráz nevedia, čo robiť. Nudu zaháňajú TV

programami a PC hrami, v mnohých prípadoch veľmi nevhodnými. Niekedy ich doženie až do zlých partií (alkohol, drogy, kriminalita,...).

Prihláste ich na krúžky, do športových oddielov. Zohľadnite ich danosti a najmä záujem. Nevnucujte im svoje predstavy. Porekadlo „Jablko nepadá ďaleko od stromu.“ platí len niekedy. Dva, maximálne tri krúžky týždenne stačia. Preťažené dieťa stráca radosť aj z inak obľúbených mimoškolských aktivít. V krúžkoch, kluboch, oddieloch často vznikajú priateľstvá. Utužuje ich spoločný záujem.

Zdravie

Zdravotné ťažkosti vedú značne strpčiť život. Viacerým z nich sa vyhnú praktizovaním správnej životosprávy. Základom je strava, pohyb a vyhýbanie sa stresu. Vynechajte sladkosti a tučné a vyprážené jedlá. Obmedzte tie múčne. Uprednostňujte varenie pred dusením a najmä pečením. Ako prílohu podávajte často zeleninový šalát, ako dezert jogurt alebo ovocie. Vyjadrujte sa pred deťmi negatívne o nezdravých jedlách. Ved'te deti k pravidelnému športu. Chodievajte sa s nimi bicyklovať, plávať, lyžovať, na výlety. Spoločne strávený čas utuží aj Váš vzťah.

Spracované podľa článku Mgr. Ol'gy Stašovej, PhD. *Šťastie nie je náhoda* v časopise **Mama a ja**

Mgr. Lucia Rošteková
psychologička CPPPaP

Sluchové vnímanie

Sluch je zmyslom. Sluchové vnímanie sa začína rozvíjať už v prenatálnom období. Funkčné poruchy na úrovni sluchového vnímania môžu viesť k problémom pri rozvíjaní a správnom vývine reči (dysfázia, dyslália, dysartria a ďalšie), priestorovej orientácie, či osvojovania si školských zručností ako je čítanie a písanie. Často sú tiež podkladom špecifických porúch učenia (napríklad dyslexie).

Stimuláciu čiastkových funkcií sluchu vykonáva špeciálny pedagóg alebo logopéd.

Metódy stimulácie rozvoja sluchového vnímania možno rozdeliť na niekoľko oblastí:

1. Nácvik načúvania
2. Chápanie slov
3. Sluchová diferenciacia
4. Sluchová pamäť
5. Sluchová analýza a syntéza
6. Vnímanie a reprodukcia rytmu

Pri práci dodržiavame tieto základné zásady:

- Pre každé dieťa stanovíme ciele reedukácie individuálne, pričom vychádzame z diagnostiky deficitov aj „silných stránok“ dieťaťa.
- Postupujeme v malých krokoch, ďalší stupeň zaradíme až po úplnom zvládnutí predchádzajúceho.
- Pracujeme pravidelne, radšej kratšie a častejšie.

1. Nácvik načúvania

Ide o schopnosť zamerať pozornosť na sluchové vnemy, sústredene načúvať a rozlišovať zvuky.

Námety na prácu:

1. Poznávanie predmetov podľa zvuku – štrnganie kľúčov, krčenie papiera, hlasy rôznych zvierat.

2. Počúvanie rozprávania – rozprávok, príbehov. Pri rozprávaní známej rozprávky dieťa dopĺňa naše rozprávanie, neskôr prerozpráva obsah rozprávania.

2. Chápanie slov

Porucha chápania slov je spôsobená neschopnosťou prideliť význam sluchovému vnemu. Dieťa síce počuje výklad alebo inštrukciu, nedokáže však podľa nej pracovať, pretože jej nerozumie. Deťom s touto poruchou obyčajne robí problém počúvať a sústrediť sa na sluchové vnemy, ťažšie hľadajú významy abstraktných slov, majú problém odpovedať „áno“ alebo „nie“ na jednoznačne položenú otázku..

Námety na prácu:

1. Zadávajte inštrukcie formou krátkych, jednoznačných viet. Jedna veta by nemala obsahovať viac než jeden príkaz. Dieťaťu dáme zopakovať, čo počulo.
2. Naraz dávajte len jednu inštrukciu.
3. Jednoduché inštrukcie sa postupne stávajú zložitejšími. Napríklad: a) choď ku dverám, b) choď ku dverám a zaklop, c) choď ku dverám, zaklop a stlač kľučku, d) choď ku dverám, zaklop, stlač kľučku a otvor.
4. Dajte dieťaťu papier a farebné pastelky. Uistite sa, že dokáže rozlišovať farby a potom ho nechajte kresliť napr. modrý kruh, modrý kruh a červený kríž, modrý kruh a červený kríž a spojiť ich hnedou pastelkou.
5. Dieťaťu prečítajte krátky príbeh a upozorníte, na čo sa budete pýtať (mená postáv, dej, prerozprávanie zápletky...).
6. Požiadajte dieťa, aby mimikou a gestami znázornilo, čo počuje. Napr. zavrie oči, potom jednou nohou dupne, tleskne rukami o kolená, jednu ruku priloží na brucho a druhú na chrbát.
7. Písanie diktovaného textu: diktujte dieťaťu krátke vety, ktoré by malo napísať bez opakovania. Postupne nahradzujte jednoduché vety zložitejšími.

3. Sluchová diferenciacia

Sluchová diferenciacia je schopnosť odlíšiť od seba jednotlivé zvuky. Ide o schopnosť vnímať rozdielnosť a podobnosť zvukov, nesmieme si ju zamieňať s ostrosťou alebo kvalitou sluchu.

Porucha rozlišovania zvukových podnetov nie je spôsobená zlou funkciou sluchového ústrojenstva. Dieťa môže počuť perfektne, ale nedokáže od seba rozoznať jednotlivé zvukové vnemy a zhluky hlások v slovách, ako napr. strom, streda, štvrtok. Žiak, ktorý si pletie napr. zvuk hlások „t“ a „d“, má v čítaní slov s týmito písmenami veľké problémy.

Námety na prácu:

1. Dieťa napodobňuje napr. štekание psa a postupne prechádza k jemnejším rozdielom medzi zvukmi (štekание pokojného a vystrašeného psa).
2. Ukazujte obrázky známych zvierat a vecí (mačka, pes, zvon, auto) a dieťa každý obrázok „sprevádza“ charakteristickým zvukom.
3. Hry so zvukmi: predvádzajte dieťaťu rôzne zvuky a ono háda, ku komu alebo čomu tieto zvuky patria.
4. Na klavír a flautu zahrajte krátke a dlhé tóny. Úlohou dieťaťa je rozlišovať krátke a dlhé zvuky.
5. Nahrajte na pásku bežné zvuky (vysávač, zvonenie, zvuk električky), dieťa sa ich pokúsi určiť.

4. Sluchová pamäť

Porucha sluchovej pamäti pôsobí dieťaťu problémy zapamätať si to, čo počulo. Najväčšie problémy majú so zapamätávaním správneho poradia slabík v slovách a kvôli obmedzenému rozsahu pamäti si zle pamätajú, čo práve počuli alebo počujú, najmä však poradie slov vo vete. Niekedy si deti informácie pamätajú, ale nie tak dlho, ako by potrebovali k osvojeniu učiva.

Námety na prácu:

1. Skôr ako sa deti pustia do zadanej úlohy, zopakujú inštrukciu.
2. V učení dieťaťu pomôže, keď si robí písomné poznámky. Sluchom získané informácie sa pritom upevnia vizuálne aj kinesteticky.
3. Dieťa si vypočuje nahrávku so zatvorenými očami. Pokiaľ si dokáže zapamätať viac než pri počúvaní s otvorenými očami, môžeme konštatovať, že vizuálne podnety ho rušia.
4. Dieťa sa učí postupovať podľa zadania, ktoré má niekoľko bodov.
5. Učenie piesní, rozprávok a riekaniiek naspamäť.
6. Spontánne nadiktujte niekoľko slov. Dieťa musí každé slovo napísať, hneď ako ho počuje.
7. V maximálnej miere používajte vizuálne pomôcky – pomáhajú správne zaradiť sluchové podnety pri ukladaní do pamäti.
8. Nechajte dieťa sledovať film alebo TV program a upozornite ho, na čo sa po skončení programu opýtate.
9. Položte pred dieťa niekoľko predmetov a zadajte mu príkazy typu: „Modrú kocku vlož Jurovi do dlane, červený kvet daj Zuzke pod stoličku a oranžovú loptičku na Petrovu lavicu.“

5. Sluchová analýza a syntéza

Je to schopnosť presne rozložiť a skladať slová. Dôležitá je v písomnom prejave, aby dieťa nevynechávalo alebo nezamieňalo poradie písmen v slove. Precvičovať možno rozklad viet na slová, skladanie slov do viet, rozklad slov na slabiky, skladanie slabík do slov a hláskovú stavbu slov. Postupujeme v poradí veta – slovo – slabika – hláska.

Námety na prácu:

1. Určovanie počtu slov vo vete. Povieme vetu, dieťa ju zopakuje a spočíta slová.

2. Tvorenie viet z poprehadzovaných slov (vonku – pršalo - dnes).
3. Delenie slov na slabiky vytlieskanie alebo s pomocou bubna.
4. Vymýšľanie slov s danou slabikou (napr. vymysli čo najviac slov začínajúcich slabikou „ma“).
5. Určenie prvej alebo poslednej slabiky v slove.
6. „Slovný futbal“ so slabikami – povieme slovo a úlohou dieťaťa je vymyslieť slovo, ktoré sa začína posledným písmenom (slabikou) nášho slova (auto - ocot – taška...).
7. Vyhľadávanie určenej hlásky v slove (najjednoduchšie je vyhľadávanie hlásky na začiatku slova, potom na konci a najťažšie v strede slova).
8. Rozklad slov na hlásky (pes – p-e-s), skladanie slov z hlások (m-á-m – mám).
9. Tvorenie slov z pomiešaných hlások (srotm – strom).

6. Vnímanie a reprodukcia rytmu

Deficity v tejto oblasti sa prejavujú ako nedostatky v rozlišovaní dĺžky samohlások, v rozklade a stavbe viet a slov.

*spracovala
Mgr. Miriam Laušová
špeciálna pedagogička CPPPaP*

Prípadová štúdia so žiakom s ADHD

Prípad Štefan

Danú školu začal navštevovať v treťom ročníku potom, čo v predchádzajúcich dvoch školách prežíval veľkú frustráciu a neúspech. Podľa školského záznamu z poslednej školy a podľa správ učiteľov bol schopný plniť zadané úlohy, ale „rozhodol sa“, že ich plniť nebude. Považovali ho za žiaka s veľkými výchovnými problémami. Mal problémy so správaním, emocionálne problémy a neprosieval.

Matka v škole požiadala aby posúdili, či Štefan potrebuje špeciálne vzdelávanie. Bola zúfalá a podrobne vyrozprávala, ako v predošlej škole Štefanove špecifické problémy a potreby nerozpoznali a neustále ho trestali. Štefan mal veľké problémy aj doma. Podľa matky síce dokázal byť roztomilý a jemný, avšak často sa nedal zvládnuť. Dostával záchvaty hnevu, nedokázal si udržať kamarátov a mal malú sebaúctu. Matka mala pocit, že je Štefan chytrý, ale práca v škole mu robila veľké problémy. Mala ohľadne jeho veľké obavy, ale dúfala, že v tejto škole prospievať bude.

Priniesla do školy aj list od lekára, ktorý požadoval, aby škole Štefana posúdila, lebo má podozrenie na poruchu pozornosti s hyperaktivitou. Lekár mu však žiadne lieky nepredpísal, pretože rodičia a najmä otec boli proti, aby Štefan bol medikovaný. Štefan rok navštevoval psychoterapeuta a mal súkromného učiteľa na čítanie a písanie.

Postup školy

Matka bola ubezpečená, že je Štefan na škole vítaný a že by chceli pre zaistenie jeho úspechov s matkou úzko spolupracovať. Dohodli sa že budú Štefana štyri týždne pozorovať, učitelia ho mali čas bližšie spoznať, bola mu poskytovaná dodatočná pomoc špeciálnych pedagógov a mohli predbežne určiť v ktorých oblastiach potrebuje pomoc. Štefan bol

priradený v triede do skupiny žiakov, ktorí majú problémy s učením a sú zaradení do špeciálneho metodického programu.

Štefan bol komplexne posúdený o niekoľko týždňov neskôr. Bola mu diagnostikovaná porucha učenia, ktorá sa prejavuje nedostatočnou koordináciou vizuálneho vnímania s jemnou motorikou ruky a poruchou vizuálnej pamäti a tiež porucha pozornosti s hyperaktivitou.

Uskutočnilo sa stretnutie, kde sa stretli všetci zúčastnení (rodičia, učitelia, vedenie, psychológ, špeciálny pedagóg). Na stretnutí sa prebrali všetky zistenia, určilo sa v čom má Štefan silné a slabé stránky a dohodlo sa, že Štefan bude vzdelávaný podľa špeciálneho programu. Boli naplánované výchovné a vzdelávacie ciele a určili si niekoľko vzorcov chovania, na ktoré bolo nutné sa u Štefana zamerať. Po 5 týždňoch, kedy sme problémy konzultovali s triednou a rodičmi sa zistilo, že Štefan potrebuje okrem doterajšieho programu ďaleko intenzívnejšiu pomoc. Čo bolo predostreté aj rodičom, ktorí to našťastie vnímali tak, že sú všetci na jednej lodi a je nutná ešte intenzívnejšia spolupráca.

Štefan mal veľkú potrebu fyzického uvoľnenia. Rodičia ho chceli zapísať na bojové umenia. Pani učiteľka si všimla, že má talent na gymnastiku aj Štefan sa v tejto oblasti prejavoval ale nanešťastie robil premety a mlynské kolá aj v triede.

Na rad prišlo zhodnotiť potrebu farmakoterapie, čo bolo vysvetlené rodičom a s ich súhlasom boli všetky výsledky vyšetrení a pozorovaní zaslané lekárovi. Následne bola začatá farmakoterapia. Sledovali vplyv farmák na Štefana a zhodnotili, že jeho správanie sa zlepšilo. Vydržal dlhšie sedieť na stoličke, bez toho aby sa nadmerne pohyboval alebo cítil potrebu vstať a prechádzať sa po triede. Lepšie sa sústredil na vyučovanie. Ale zistilo sa, že má Štefan veľké problémy pri častej zmene režimu. Preto sa musel vypracovať nový plán, podľa ktorého pracovali všetci Štefanovi učitelia.

Usmernenie správania

Všetci pedagógovia budú po celý deň sledovať ako sa Štefan správa a či dokončie zadanú prácu. Jeho správanie sa bude zaznamenávať do týždennej tabuľky rozdelenej na hodiny. Štefan bude tabuľku nosiť so sebou. Ak sa Štefan začne chovať negatívne (vykrikuje, nadmerne sa pohybuje, je hlučný...) učiteľka ho v tichosti upozorní a pripomenie mu správne chovanie zdvihnutím jedného prsta ako prv= upozornenie. Ak bude nevhodné správanie pokračovať, upozorní ho zdvihnutím dvoch prstov, v prípade potreby tretie upozornenie tri zdvihnuté prsty ak učiteľka bude musieť použiť štyri prsty stráca Štefan možnosť zapísania hviezdčky za túto hodinu, ak mu stačili iba tri prsty hviezdčku získa.

Cez hodinu sa bude sledovať aj to či je schopný dokončiť si zadanú úlohu. Ak sa bude snažiť a v určenom čase zvládne primerané množstvo práce, môže si do rovnakého políčka nalepiť ďalšiu hviezdčku.

Odmeny a posilňovanie

Bolo dohodnuté, že ak Štefan dostane do štvrtka do konca vyučovania 10 hviezdčiek za dokončenie práce získava výsadu hrať sa v piatok so svojim kamarátom v triede na počítači. Hviezdčky, ktoré dostane v piatok sa počítajú do odmien za ďalší týždeň. Ako náhle začne Štefan získavať za dokončovanie úloh 10 hviezdčiek bez problémov, požiadavky sa začnú zvyšovať. Samozrejme je doporučené rodičom pri dobrom chovaní Štefana ho chváliť a jeho správanie posilňovať špeciálnymi výsadami doma.

Organizácia a štrukturovanie:

Každý pondelok dostane Štefan od svojej učiteľky týždenný balík domácich úloh, ktorý musí odovzdať v piatok. Asistentka s ním každý pondelok úlohy prešla a vysvetlila, keď bolo niečo potrebné. Rodičia potom mali za úlohu dohliadnuť na to, aby si úlohy rozložil na celý týždeň a vypracoval ich.

Dlhodobé úlohy (projekty, referáty) si zaznamenáva do zvláštneho slovníčka.

Dodatočná pomoc

Rodičia žiadali pre Štefana dodatočné cvičenia na utvrdzovanie učiva, ktoré im pani učiteľka pripravila tie však nie sú povinné.

Štefan navštevuje poradňu, kde sa učí najmä práci v skupine a sociálnym zručnostiam.

Štefan má zaistené, že mu prichádzajú pomáhať starší spolužiaci (na hodinu)

Zúčastňuje sa striedavo vyučovania v triede a u špeciálneho pedagóga.

Úpravy prostredia a sledovanie žiaka

Štefan bude sedieť sám, aby mal dosť priestoru a bude používať na oddelovanie súkromného priestoru aby nebol rušený dosky a zásteny. V blízkosti budú sedieť žiaci, ktorí sa vedú dobre sústrediť.

Štefana budú chodiť sledovať z poradne a bude pod dohľadom lekára.

Informovanie rodičov prostredníctvom slovníčkov a pravidelné mesačné stretnutia na zhodnotenie Štefanovho pokroku

Záver

Štefan začal v tretej triede prospievať. Získal pár kamarátov a dokázal splniť väčšinu zadávaných úloh. Najdôležitejšie však je, že začal byť sám so sebou spokojný. Mal veľmi závažné problémy, ktoré vyžadovali veľmi intenzívne opatrenia, ktoré je nutné v ďalších triedach sledovať a upravovať podľa jeho potrieb.

*Mgr. Dana Balažovičová
psychologička CPPPaP*

Špeciálna trieda v Materskej škole

Deti mi robia radosť už len tým, že sú. M. Kramár.

Deti milujú toho, kto ich miluje; a kto nemôže milovať, veľmi málo dosiahne pri výchove. J.W. Goethe

Deti potrebujú lásku – niekedy viac ako hračky a pomoc. A. Banderas

Na úvod

V materskej škole na ulici Radlinského v Bánovciach nad Bebravou je už niekoľko rokov zriadená špeciálna trieda. Je určená pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, to znamená, že sú sem zaradované deti s rôznymi telesnými a duševnými oslabeniami. Sú to rôzne typy oslabení, kde sa jedná buď o deti s jednou diagnózou alebo kombinovaním viacerých diagnóz alebo oslabení. Túto špeciálnu triedu navštevovali a navštevujú deti napr. s diagnózou ADHD, ADD, Downovým syndrómom, oneskoreným psychomotorickým vývinom, mentálnou zaostalosťou, telesným postihnutím, zdravotným oslabením, neurologickým ochorením a samozrejme s pridruženiami rôzneho charakteru, napríklad rečová nezrelosť alebo zraková porucha, sociálna nezrelosť, poruchy správania a iné. Po absolvovaní špeciálnej triedy v materskej škole majú deti možnosť ďalšieho vzdelávania podľa návrhov a odporúčaní psychológa, špeciálneho pedagóga a samozrejme odborného lekára. Zvažuje sa vzdelávanie v základnej škole – bez obmedzení a individuálneho vzdelávacieho programu, vzdelávanie v základnej škole formou individuálnej integrácie s individuálnym výchovno-vzdelávacím programom alebo vzdelávanie v špeciálnej základnej škole pre daný postih dieťaťa. Tu zohráva úlohu niekoľko faktorov, ale najmä mentálna a telesná úroveň dieťaťa, aktuálne výsledky podrobných vyšetrení a

odporúčania odborníkov, v neposlednom rade rozhodnutie rodiča alebo zákonného zástupcu.

O činnosti v špeciálnej triede

S deťmi s výchovno-vzdelávacími potrebami pracujú v MŠ od roku 1990. Obe sú kvalifikované učiteľky s ukončeným vzdelaním špeciálnej pedagogiky predškolského veku. V triede je maximálny počet 8 detí, sú zaradené na základe psychologického, špeciálneho – pedagogického a odborného vyšetrenia. Edukačné aktivity s deťmi plánujú a realizujú individuálnou formou podľa Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0 a Programu výchovnej práce pre OMS. Pre každé dieťa majú vypracovaný individuálny plán edukačnej činnosti. Práca s deťmi si vyžaduje dôslednú diagnostiku, spoluprácu s rodičmi, zamestnancami CPPPaP a ČŠPP, ktorí realizujú korekciu reči, rozvoj grafomotorických zručností a rozvoj kognitívnych funkcií u detí. Tieto deti sa aktívne zúčastňujú všetkých aktivít v MŠ /divadlá, súťaže, športové aktivity, aktivity pre verejnosť – vystúpenia v MsKS, Vianočný koncert a pod./.. Tento školský rok sa zapojili do výtvarnej súťaže celoslovenského charakteru „Dúhový kolotoč“. Z finančných prostriedkov realizovaných projektov v minulých rokoch si zakúpili pre deti didaktické a rehabilitačné pomôcky, hračky aj knihy, doplnil sa interiér triedy. Kompenzačné pomôcky pomáhajú rozvíjať pohybové, rozumové aj pamäťové schopnosti a koncentráciu pozornosti u detí.

*Mgr. Eva Zbudilová
špeciálna pedagogička CPPPaP*

*Mária Sitárová a Alena Michaličková
učiteľky v špeciálnej triede MŠ Radlinského*

Dieťa s ADHD

Hyperaktivita s poruchou pozornosti (ADHD) býva častou príčinou problémového správania dieťaťa v škole i doma. V minulosti bola táto porucha väčšinou zaradovaná pod syndróm ľahkej mozgovej dysfunkcie (LMD). Keďže ponímanie LMD bolo veľmi široké a zahŕňalo aj niektoré deficity poznávacích procesov, dnes sa stretávame s názvom hyperaktivita s poruchou pozornosti, ktorá v zahraničí nesie skratku ADHD (Attention Deficity Hyperaktivity Disorder). Ide o deficit spôsobený primárne dispozíciami jednotlivca a vonkajšie vplyvy (napr. výchova) sa na ňom podieľajú až druhotne. I keď ADHD postihuje najmä správanie, má negatívny vplyv aj na školskú výkonnosť. Ide však o mimointelektový faktor ovplyvňujúci kvalitu poznávacích procesov a učenia.

V súčasnosti sa v našej poradni stretávame veľmi často s deťmi, u ktorých bola stanovená diagnóza ADHD, príp. ADD (porucha pozornosti) alebo s deťmi, u ktorých sa objavujú aspoň niektoré príznaky porúch pozornosti. Preto sa chcem upriamiť na túto tému, predovšetkým sa zamyslieť, aké ťažkosti deťom spôsobuje táto diagnóza, aby sme ich tak vedeli lepšie pochopiť a následne kvalitnejšie im pomôcť.

Tiež ma k tomu vedie aj skúsenosť z mojej predchádzajúcej práce, kedy som bola zamestnaná v Detskom domove Žitavce ako psychologička a mala som v starostlivosti 11-ročného chlapca s dg. ADHD. Pri ňom som si uvedomila, akú moc máme v rukách – moc dieťaťu pomôcť alebo poškodiť. Za samotnú poruchu ADHD dieťa nemôže, hoci v praxi sa často stretávame s opačným názorom, takéto dieťa je vnímané ako neposlušné, nevychované. Aj spomínaný chlapec bol mnohými vnímaný ako nevládnuteľný, vychovávateľov neustále „vytáčať“ tým, že mu museli viackrát opakovať svoje požiadavky, nezapisoval si úlohy, nosil poznámky, zabúdala si pomôcky... boli od neho vyžadované povinnosti bežného žiaka a dieťaťa, ktoré však, ako sa zdá, nedokázal plniť. Myslím, že najťažšie bolo preňho zvládať

neúspech v škole. Nie je výnimkou, že deti riešia pre nich nevládnuteľnú situáciu radikálnejším spôsobom, chlapec si začal špendlíkom pichať do ruky, v dlani mal takmer dennodenne vypichaný kruh vo veľkosti 2-eurovej mince a trvalo nejaký čas, kým sa tieto jeho prejavy zmiernili.

Som si vedomá, že práca s deťmi s ADHD je veľmi vyčerpávajúca, ale rozhodne tiež veľmi potrebná. Hoci sebapoškodzovanie sa zákonite nemusí pripájať k ADHD, avšak tento konkrétny príklad nás upozorňuje, aké ťažké môže byť pre dieťa prijať samého seba s poruchou. Zároveň táto moja skúsenosť zdôrazňuje našu obrovskú úlohu – pomôcť deťom vážiť si samých seba aj napriek značným neúspechom, ktoré sú s ADHD úzko spojené.

Ako môžeme rozpoznať dieťa s ADHD? Pre hyperaktivitu s poruchou pozornosti sú príznačné 3 hlavné symptómy: hyperaktivita, impulzivita a narušená pozornosť.

Hyperaktivita sa v škole prejavuje tým, že dieťa stále vyrušuje, baví sa, s niečím sa neustále hrá, vykrikuje, leží na lavici, ruší susedov i celú triedu.

Impulzivitu dieťaťa spoznáme tak, že dieťa vykrikuje bez vyvolania, odpoveď nepremyslí, bez rozmyslenia rieši aj konflikty, preto môžu mať učitelia obavy, aby si deti neublížili.

Porucha pozornosti sa prejavuje tým, že dieťa sa nedokáže dostatočne dlho a kvalitne sústrediť na vykonávanú činnosť, rozsah pozornosti je malý, dieťa si nevie vybrať z viacerých podnetov, pretože nedokáže odlíšiť podstatné od nepodstatného, je tak pravdepodobné, že ho zaujme aj nepatrný predmet. V škole sa tak často stáva, že dieťa nevie, kde má pracovať, nemá pripravené správne pomôcky, nepočúva, čo mu učiteľ hovorí, nezapíše si domáce úlohy. Jeho výkony sú veľmi kolísavé.

Hyperaktivita, impulzivnosť a neschopnosť sústrediť následne dieťaťu znemožňujú riadne sa v škole učiť (pomaly alebo zajakavo číta, má kostrbaté, neúhladné písmo, nemá dobrú výslovnosť a pod.), často sa prejavujú ako súbežné syndrómy špecifické poruchy učenia (dysgrafia, dyslexia, dyspraxia a pod.)

alebo poruchy reči. Učenie sa tak stáva nadmernou záťažou, ktorá si vyžaduje priveľa psychickej energie a tak dieťa veľakrát stráca motiváciu učiť sa.

Okrem troch základných príznakov môžeme pozorovať u detí s ADHD aj nasledovné problémy:

- **porucha sebaregulácie** – dieťa nedokáže ovládať a posúdiť svoje správanie, deti často sľúbia, že už budú poslúchať, ale nedokážu to aj naplniť.
- **problémy v plánovaní činností** – dieťa nedokáže predvídať, ako má činnosť vykonávať, prevedenie býva chaotické, často prebieha od jednej veci k druhej, problémy môže mať aj s jednoduchými činnosťami, napr. si dieťa nedokáže nachystať pomôcky. Na druhej strane často zotrúva pri jednom spôsobe riešenia, nevyužije iné možnosti, ťažko sa rozhoduje.
- **emočná labilita** – rýchlo sa u detí striedajú nálady, často sú vznetlivé, podráždené, môžu sa objaviť výbuchy hnevu, prejavy úzkosti, depresie, agresivity, deti striedajú aktivitu s pasivitou, k tomu sa pripája rýchly nástup únavy a problémy so zaspávaním.
- **nízka vytrvalosť** – rodičia často opisujú v histórii dieťaťa množstvo najrôznejších záujmových činností, ktoré dieťa vystriedalo, ale pri aktuálnej činnosti vždy vydrží iba krátko a prechádza k inej.
- **problémy vo vzťahoch** – dieťa sa nevie prispôbiť sociálnym situáciám, má komunikačné problémy, pri rozhovore často odbieha k iným témam, nepočúva ostatných okolo seba. V škole potom takéto deti nemajú kamarátov alebo ich kamarátstva sú povrchné, vo vzťahoch so spolužiakmi sú konfliktní, k dospelým sa môžu správať neprímerane. Hoci spočiatku môžu byť vnímané ako zábavné a vtipné, no neskôr, keď začnú ostatných vyrušovať pri práci, môžu prekážať.
- **problémy v motorike** – dieťa sa môže javiť menej obratné až nešikovné, problémy sa premietajú aj do

písania, kreslenia, činností vyžadujúcich zručnosť, čo má za následok, že sa často stávajú terčom posmechu, prípadne bývajú vyradení z niektorých aktivít.

Ako môžeme vidieť, tých problémov, ktoré sa nabaľujú na diagnózu ADHD je veľa, je tak úplne prirodzené, že sa potom dieťa cíti menejcenné a má problémy sa začleniť v triednom kolektíve. Neustále musí bojovať o uznanie a úspech a žiaľ väčšinou tento boj prehráva. Takéto deti volajú po našej pomoci, pretože nie sú schopné svoje problémy zvládnuť sami. V tom je práve naša veľká sila – pomôcť dieťaťu s ADHD k tým najlepším možným výkonom, ale tiež naučiť ho fungovať v sociálnom svete.

Použitá literatúra:

Paclt, I. a kol.: Hyperkinetická porucha a poruchy chováni. Grada Publishing a.s., 2007.

Žáčková, H., Jucovičová, D.: Neuklidné a nesoustředěné dítě. Grada Publishing a.s., 2010.

*Mgr. Mária Rodinová
psychologička CPPPaP*

Názov: PORADNÍK
pedagogicko-psychologický časopis

Vydalo: Centrum pedagogicko-psychologického
poradenstva a prevencie
ul. 5. apríla 739/12
957 01 Bánovce nad Bebravou

Autori: Mgr. Dana Balažovičová
Mgr. Lucia Rošteková
Mgr. Miriam Laušová
Mgr. Eva Zbudilová
Mgr. Mária Rodinová
Mária Sitárová
Alena Michaličková

Jazyková úprava: PaedDr. Milena Jaňáková

Rok vydania: 2012

Počet strán: 24

Náklad: 50 ks

N e p r e d a j n é

© CPPPaP Bánovce nad Bebravou, 2012